

Vergaderjaar 2021–2022

27 879

Versterking van de positie van de consument

Nr. 88

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 april 2022

Met deze brief informeer ik u over de uitvoering van de motie van de leden Stoffer en Romke de Jong (Kamerstuk 35 925 XIII, nr. 55). Deze motie verzoekt de regering om zich in te zetten voor verdere verbetering van de toegankelijkheid van NEN-normcommissies voor kleine mkb-bedrijven en te bezien wat de mogelijkheden zijn voor financiële steun voor deelname.

Hieronder zal ik eerst ingaan op het proces van normalisatie en de rol van NEN en NEN-normcommissies. Daarna geef ik aan wat er de afgelopen jaren op het terrein van toegankelijkheid van NEN-normcommissies is gebeurd en wat de mogelijkheden van financiële steun voor het mkb zijn. Tot slot zal ik ingaan op de Europese Normalisatiestrategie van de Europese Commissie, waar ook wordt verwezen naar maatregelen om de toegang voor het mkb tot het normalisatieproces in alle lidstaten te verbeteren.

Wat is normalisatie?

Een norm is een vrijwillige afspraak tussen belanghebbende partijen over de specificatie van een product, dienst of proces. Bijvoorbeeld over kinderzitjes voor op de fiets (NEN-EN 14344) of het correct toepassen van rookmelders in woningen (NEN 2555). De totstandkoming van normen gebeurt via normalisatie, in het Engels: standardisation. Normalisatie is in de basis een privaat proces, van normontwikkeling tot toepassing van de norm: bedrijven kunnen zelf besluiten aan een norm te voldoen, tenzij in nationale of Europese wetgeving is bepaald dat voldoen aan een norm verplicht is. Normontwikkeling is een proces tussen belanghebbenden zoals bedrijfsleven, ngo's, overheden, waarbij een normalisatie-instituut het proces begeleidt. In Nederland is dit NEN. Op Europees niveau zijn dit organisaties zoals CEN, CENELEC en ETSI. Producten die voldoen aan geharmoniseerde normen op Europees niveau kunnen vrijelijk op de interne markt bewegen en worden door te voldoen aan Europese normen

overal op dezelfde manier toegepast. Dat maakt de toepassing van normen aantrekkelijk voor bedrijven. Normen bieden daarnaast rechtszekerheid en stabiliteit aan gebruikers, verminderen kosten voor fabrikanten en dragen hierdoor bij aan de goede werking van de markt.

Wat is NEN?

De Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) is door Nederland in Europa aangewezen als nationale normalisatie-instelling. NEN begeleidt het Nederlandse normalisatieproces dat plaatsvindt in normcommissies, neemt deel in Europese en internationale normcommissies en beheert ruim 34.000 normen, zowel Nederlandse als Europese en internationale normen. NEN is een neutraal instituut, zonder inhoudelijk belang bij het onderwerp zelf.

Het proces van normcommissies

Op haar website¹ heeft NEN een overzicht geplaatst van de zeven stappen van normontwikkeling. Elke nieuwe norm begint met een voorstel en de voorbereiding op het proces. Zodra de reikwijdte van de te ontwikkelen norm bekend is, wordt door NEN zo goed mogelijk in beeld gebracht welke mogelijke stakeholders hierover geïnformeerd moeten worden (stakeholderanalyse). Het uitgangspunt dat NEN hierbij hanteert is dat alle partijen die een belang hebben betrokken worden bij de totstandkoming van normen. De geïdentificeerde stakeholders worden uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. Vervolgens wordt door NEN een normcommissie opgericht met de stakeholders die zich daarvoor aanmelden. De normcommissie is de centrale plek waar stakeholders vanuit hun belang of expertise input kunnen leveren op de te ontwikkelen norm. NEN faciliteert daarbij. Zodra de norm in concept klaar is, wordt deze op een openbaar toegankelijke pagina geplaatst voor publiek commentaar. Alle commentaren worden verzameld en na de commentaarperiode besproken in de normcommissie. Iedereen die commentaar heeft geleverd, krijgt terug te horen hoe het commentaar is verwerkt. Na het verwerken van alle commentaar is de norm in principe gereed voor publicatie.

Verdere verbetering toegankelijkheid mkb

Iedereen kan deelnemen aan normcommissies, en zo het normalisatieproces op het eigen terrein vooruit helpen. Mkb, grootbedrijf, overheid, consumentenorganisaties, ideële organisaties hebben allemaal toegang tot het systeem. Maar het is niet voor iedereen transparant hoe het systeem werkt en wat de juiste ingangen zijn. Dit blijkt ook uit het Technopolis-rapport² uit 2018 (Kamerstuk 27 879, nr. 65). Met name kleine bedrijven ondervinden soms moeite met de toegang tot het normalisatieproces. Daarnaast vraagt deelname aan een normcommissie van hen een relatief hoge inzet van tijd en kost deelname geld. Zoals in de vermelde Kamerbrief uit 2018 uiteen is gezet ligt hier vooral een taak voor NEN en verschillende brancheorganisaties om het normalisatieproces ook voor kleine partijen zo toegankelijk mogelijk te maken.

Recente stappen

Sinds de Kamerbrief uit 2019 hebben NEN en de branches niet stilgezeten. Ondersteund door VNO-NCW/MKB-Nederland en mijn ministerie zijn met name NEN, de FME (de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie) en de Koninklijke Metaalunie (KMU) voortrekkers in procesver-

¹ Zie <https://www.nen.nl/het-werk-van-een-normcommissie>.

² Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-860095.pdf>.

nieuwelingen die het voor kleine bedrijven eenvoudiger moeten maken om zo laagdrempelig mogelijk deel te nemen aan het normalisatieproces. Uit gesprekken met deze partijen blijkt dat financiering een rol kan spelen, maar niet de voornaamste drempel lijkt te zijn.

De knelpunten bij het mkb liggen voornamelijk in een gebrek aan bewustzijn, kennis en tijd. Het bewustzijn van het belang van normalisatie is nog niet altijd aanwezig. De kennis over de inrichting van het normalisatieproces, en de mogelijkheden om daarin een rol te spelen, bereikt niet alle partijen. De tijd en mankracht die nodig is om volledig deel te nemen aan voor een mkb-bedrijf relevante normcommissies is er vaak simpelweg niet.

Bij NEN worden mogelijkheden verkend om de inspraak van het mkb op het normalisatieproces meer af te stemmen op de reële mogelijkheden voor het mkb. Zo zijn er speciale klankbordgroepen, gebruikersoverleggen en wordt verkend of in samenwerking met branches inspraak kan worden uitgeoefend zonder (volledig) lidmaatschap. De bestaande mogelijkheden moeten wel duidelijk zijn voor de kleine ondernemer. In de afgelopen periode zijn daarom door de branches en NEN diverse acties ondernomen gericht op het verbeteren van, en meer inzicht verkrijgen in, deelname aan het normproces.³ Daarbij wordt gefocust op de stappen van het selecteren van leden van een normcommissie en het ontwikkelen van de norm. Dit heeft tot een aantal resultaten geleid:

- Om beter alle potentiële belanghebbenden in kaart te brengen heeft NEN een AI-tool ontwikkeld. Hierdoor kan NEN meer belanghebbenden gericht actief benaderen voor normtrajecten die aansluiten bij de voor hen belangrijke onderwerpen. Op die manier kunnen kleine partijen gericht worden voorgelicht over het belang van normalisatie en de mogelijkheden om daar een rol in te spelen.
- Daarnaast wordt ingezoomd op het taalgebruik binnen normen die in ontwikkeling zijn. Eenvoudiger taalgebruik werkt drempelverlagend, omdat sneller duidelijk is waar de norm over gaat en of inbreng op een onderwerp mogelijk is. Dit kan er voor zorgen dat het mkb vaker tot inbreng overgaat. Vanuit de normredactie van NEN wordt intern en extern steeds meer aandacht geschonken aan de wens om de normen en communicatie op B1-niveau te schrijven. Een praktisch voorbeeld is de «eenvoudige vertaling» van een veel gebruikt gedeelte van de norm NEN1010 (veiligheid van elektrische laagspanningsinstallaties). Daarnaast wordt bij de NEN Academy een initiatief gestart om trainingen voor de eigen normontwikkelconsultants te geven om te leren schrijven op B1 niveau.
- Verder zijn, op initiatief van NEN, FME en KMU, bij NEN de voorbereidingen gestart voor de ontwikkeling van een infographic, met daarin de verschillende stappen van het normalisatieproces visueel weergegeven. Doel is om eenvoudig het gehele normalisatieproces in kaart te brengen, mede vanuit het oogpunt van de kleine ondernemer.
- Sinds de Covid-pandemie zijn veel commissievergaderingen online zijn, ook de internationale. Dat zal ook zo blijven. Dat scheelt reistijd en kosten en drukt tegelijkertijd de CO₂-voetafdruk. Tevens neemt hierdoor het aantal deelnemers in veel commissies toe.

Hiermee vinden diverse ontwikkelingen plaats ten behoeve van de toegankelijkheid van NEN-normcommissies voor kleine mkb-bedrijven, zoals door uw Kamer in de motie Stoffer-Romke de Jong gevraagd. Verdere verbetering van de toegankelijkheid verwacht ik met name van

³ Zie ook https://www.nen.nl/media/wysiwyg/Jaarverslag_2021_-_activiteiten_NEN_voor_MKB.pdf.

actieve benadering van kleine bedrijven om het belang van normalisatie en de mogelijkheden daarbinnen goed onder de aandacht te krijgen.

Mogelijkheden voor financiële steun voor deelname

Een ander onderdeel van de genoemde motie was om te bezien wat voor mogelijkheden er zijn voor financiële steun voor deelname voor kleine mkb-bedrijven. Belangrijk is dat er in sommige gevallen al steun voor het mkb mogelijk is. Zo worden door individuele ministeries financiële bijdragen aan normcommissies geleverd, bijvoorbeeld als de norm die in ontwikkeling is een publiek belang raakt, of als een normcommissie een belangrijk Europees of internationaal onderwerp volgt.

Ook kan er in specifieke gevallen binnen een normcommissie financiële ondersteuning worden georganiseerd. Het komt voor dat bepaalde gewenste expertise of belangenvertegenwoordiging ontbreekt omdat de vertegenwoordigende partij(en) de kosten van deelname niet kunnen dragen. In zo'n geval kunnen andere, draagkrachtiger, deelnemers besluiten de kosten van deelname door deze partijen (deels) op zich te nemen. Dit beslissen partijen altijd onderling. Binnen NEN wordt overigens overwogen om beslissingen over verdeling van kosten op een hoger organisatorisch niveau te beleggen.

Daarnaast kan ook via Small Business Standards⁴ steun worden verkregen voor vertegenwoordiging in normontwikkeling op Europees of internationaal niveau. Via brancheverenigingen kunnen experts worden voorgedragen, waarbij goede aansluiting bij de branchevereniging dus gewenst is.

Verder zit er potentie in gedeelde deelname, bijvoorbeeld door samenwerking via branches. Deze mogelijkheid zal door mijn ministerie ook actief worden gestimuleerd richting brancheverenigingen. Tot slot experimenteert NEN met procesinnovaties waarbij belanghebbenden op specifieke momenten input kunnen leveren, waardoor geen deelname (en financiële bijdrage) aan het hele proces nodig is.

Het maatwerk dat hierboven wordt beschreven helpt al om (financiële) hobbels voor kleine bedrijven weg te nemen. Resterende belemmeringen van financiële aard zijn minder prangend dan andere soorten belemmeringen. Daarom ondersteun ik ook in de komende periode samenwerking met de focus op het verlichten van de problematiek rondom het gebrek aan bewustzijn, kennis en tijd. Aanvullende financiering vanuit de overheid, bovenop de specifieke ondersteuning die al plaatsvindt, acht ik nu niet opportuun.

Normalisatiestrategie van de Europese Commissie

Op 2 februari jl. heeft de Europese Commissie haar Europese Normalisatiestrategie uitgebracht (zie de betreffende BNC-fiches⁵). Hierin kondigt de Commissie een aantal maatregelen aan. Een tweetal maatregelen heeft direct betrekking op het verbeteren van de toegankelijkheid van NEN-normcommissies voor kleine mkb-bedrijven. Ten eerste roept de Commissie de Europese normalisatieorganisaties op om uiterlijk eind 2022 voorstellen te doen om hun bestuur te moderniseren. Doel is om het openbaar belang en de belangen van mkb-bedrijven, het maatschappelijk middenveld en gebruikers daarin volledig vertegenwoordigd te laten zijn; en om de toegang tot normen te vergemakkelijken. Ten tweede kondigt de

⁴ Zie <https://www.sbs-sme.eu/sme-involvement/policy/representing-smes-standardisation>.

⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3341.

Commissie aan eind 2022 een proces van collegiale toetsing (peer review) tussen de lidstaten en nationale normalisatie-instellingen te starten. Doel is om tot meer inclusiviteit te komen, onder meer voor het maatschappelijk middenveld en gebruikers, en om voor mkb-bedrijven gunstiger voorwaarden voor normalisatie te bewerkstelligen.

Het kabinet ondersteunt de doelstellingen achter deze maatregelen. De maatregelen sluiten aan bij de lopende samenwerking van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met NEN en de branches. Zodra de initiatieven van de Commissie van start gaan, zal EZK hieraan actief bijdragen, door goede Nederlandse praktijkvoorbeelden aan te dragen op Europees niveau en door goede Europese praktijkvoorbeelden nationaal in te zetten.

Ik zal uw Kamer op de hoogte houden van significante ontwikkelingen die voortvloeien uit de Normalisatiestrategie.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens